

кооперативной системы привела к ее деформации, которая коснулась всех основных ее сфер, - экономической, социально духовной и политической. Большинство отечественных кооперативных систем являются несовершенными.

**Ключевые слова:** кооперативные системы, экономическая, социальная, духовная и политическая деформация, нулевая, частичная и общая деформация.

**Drabovskiy A.G. The co-operative systems are deformed**

The types of the deformed co-operative systems are selected and described. The types of intensity and breadth of deformation of the co-operative systems are selected in transitional economies. It is set that market transformation of the national co-operative system resulted in its deformation which touched all of its basic spheres - economic, socially spiritual and political. Most domestic co-operative systems are imperfect.

**Keywords:** co-operative systems, economic, social, spiritual and political deformation, zero, partial and general deformation.

УДК 339.5(477+061.1ЄС)

Ст. викл. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;  
студ. М.В. Мокій – Львівська КА

## ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄВРЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розглянуто можливі варіанти співпраці України з ЄС, найперспективніші напрямки торгівлі, а також сформульовано проблеми розвитку відносин між Україною та країнами Єврейського Союзу в умовах глобалізації. Встановлено, що підписання ФТА+ потребуватиме здійснення в Україні реформ. Досягти такого типу угоди набагато складніше, ніж угоди про просту вільну торгівлю. Це виявиться реалістичним кроком лише за однієї життєво необхідної умови: якщо український уряд, Верховна Рада, бізнес-лобі та громадянське суспільство зможуть разом знайти політичну волю для роботи в цьому напрямі.

**Ключові слова:** інтеграція, конкуренція, стандартизація, *acquis communautaire* (доробок співтовариства), поглиблена вільна торгівля (ФТА+).

**Вступ.** Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України тому, що це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвиненої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Актуальність розвитку зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС впливає зі стратегії зовнішньоекономічної політики України, яка передбачає членство в ЄС. У покращенні ефективності і взаємовигідності зовнішньоекономічних відносин важливим і істотним є здійснення низки перетворень у сфері законодавства, макро- і мікроекономічної політики.

Проблеми розвитку Україно-Європейських відносин розглядали такі економісти як А.С. Гальчинський, В.Я. Дубик, О.С. Власюк, Т.М. Циганкова, А.С. Філіпченко, В.О. Сизоненко та інші.

**Виклад основного матеріалу.** У сучасному світовому господарстві Європейський Союз посідає провідні позиції. На його частку припадає 41,4 % світового товарного експорту та 39,8 % імпорту. Тому для будь-якої країни співробітництво з Європейським Союзом означає можливість отримати істотні економічні здобутки, які, зрештою, сприятимуть економічному зростанню та підвищенню життєвого рівня населення. При цьому зазначимо, що така

співпраця вигідна всім сторонам. Думка про те, що виграш одного партнера означає втрати іншого, є хибною [1].

Звичайно, найбільшим експортером та імпортером для України залишається Росія, але протягом останніх років частка експорту-імпорту з країнами ЄС значно збільшилась. Так, друге місце посідає Німеччина, потім – Італія. Але варто зазначити, що українські експортери скоріше переорієнтувались на європейські ринки збуту, без значного збільшення виробництва. Переваги зовнішньо зорієнтованого розвитку стосуються не так високих обсягів торгівлі, як покращення товарної структури експорту. Найефективнішою для розвитку технологічного сектору є експортна орієнтація на ринки Східної Європи, що створює можливості для поступового переходу від сировинної спеціалізації до зростання технологічного експорту. Адже експортна орієнтація на ринки Росії та країн СНД забезпечує стабільний попит на продукцію, яку можна класифікувати як технологічну, але потрібно зважати, що йдеться про низькотехнологічну продукцію, і відповідно – відсутність мотивації для модернізації виробничих потужностей на сучасній технологічній основі [2].

Загалом можна визначити чотири основні сценарії вільної торгівлі між ЄС і Україною:

- Варіант А: найпростіший варіант вільної торгівлі цілком можливий, але його економічна доцільність невелика.
- Варіант Б: варіант митної спілки неприйнятний через наявність певних адміністративних і технічних труднощів.
- Варіант В: поглиблена вільна торгівля потребуватиме великих зусиль, але забезпечить економічні переваги стратегічної значущості.
- Варіант Г: повна інтеграція у європейський ринок, яку можна розглядати як віддалену перспективу.

Тож варіант В заслуговує на особливу увагу через свою складність і водночас найбільшу економічну доцільність для України [3].

Окрім вільної торгівлі товарами і послугами, а також вільного руху капіталу, передбачених "пакетом простої вільної торгівлі", "пакет поглибленої вільної торгівлі" складається з великої, але обмеженої кількості заходів, більшість з яких вже окреслена в Плані дій у рамках Європейської політики сусідства. До переліку найбільш пріоритетних заходів доцільно віднести:

- реформу митного контролю;
- стандартизацію продукції: середньострокова програма із забезпечення гармонізації/взаємного визнання;
- агростандарти (санітарні та фітосанітарні норми): середньострокова програма;
- увідповіднення регуляторної політики до стандартів ЄС;
- фінансові послуги: найвищий ступінь відкритості, але поступова зміна регуляторної політики;
- цивільну авіацію: повна відповідність *acquis* (добробок співтовариства), включення до спільної авіаційної зони;
- дорожній транспорт: лібералізація і відповідність *acquis*, інвестиції в Пан'європейські коридори;
- телекомунікації: найвищий ступінь відкритості, відповідність *acquis*;
- енергетичний сектор: відповідність *acquis* щодо регуляторної політики;
- електроенергетику: у разі взаємопов'язаності енергосистем обов'язкова повна відповідність *acquis*;

- політику конкуренції: поступове запровадження стандартів ЄС;
- корпоративне правління: потреба запровадження міжнародного передового досвіду;
- охорону довкілля: довгостроковий поступовий перехід до *acquis*, запровадження заходів, передбачених Кіотським протоколом.

Угода про вільну торгівлю FTA+ з ЄС могла б визначити загальний і водночас селективний підхід щодо увідповіднення українських законодавства щодо зовнішнього і внутрішнього ринків і стандартів до європейських. Такий крок відповідав би концепції "Європейського вибору" України. У разі підписання FTA+ та функціонування "поглибленої вільної торгівлі" можна буде досягти: 1) розширення принципу свободи руху не лише на товари і послуги, а й на капітал і (безперечно, з тривалим перехідним періодом) робочу силу; 2) зменшення нетарифних обмежень у торгівлі товарами через гармонізацію та/або взаємне визнання оцінки відповідності технічним стандартам з ЄС; 3) повного покриття всіх секторів сферою послуг та узгодження правил регулювання внутрішнього ринку з європейськими та міжнародними стандартами; 4) посилення зобов'язань з наближення політики щодо конкуренції, корпоративного управління і регулювання внутрішнього ринку до європейської практики, а також окремих елементів охорони довкілля; 5) створення умов для супровідних заходів, зокрема для технічної допомоги, інвестицій для розбудови інфраструктури, освіти, підготовки персоналу.

Згідно з порівняльними статичними припущеннями, поглиблена вільна торгівля може підвищити добробут на 4-7 %. Окрім цього, зменшення вартості капіталу може ще на 4-5 % підвищити показник зростання добробуту населення. Український експорт до країн ЄС може подвоїтися, а експорт з ЄС до України також може істотно зрости. Україна зацікавлена в диверсифікації свого експорту до європейських ринків, щоб зменшити свою теперішню велику залежність від азійських ринків [3].

Україна має дві ключові переваги, які можуть допомогти перетворити це на реальність: її людський потенціал і географічна близькість до ринків ЄС, – за умови задоволення вимог щодо політики та вдосконалення інституцій. Окрім того, поглиблена вільна торгівля може також призвести до рівномірнішого розподілу доходів населення завдяки посиленню конкуренції та зменшенню монопольних прибутків. Однак Україна зіткнеться з потужною конкуренцією і європейських компаній, і інших великих експортерів на ринку ЄС. Щодо основних галузей української економіки, то металургійна промисловість ЄС має очевидні технологічні переваги та кращий доступ до великих європейських покупців сталі. Україна відчує жорстку конкуренцію традиційних експортерів сталі до ЄС.

Дуже ймовірно, що ЄС продовжуватиме антидемпінгові розслідування проти певних видів металопродукції з України (наприклад, труб) і проводитиме ретельний моніторинг можливих випадків надання опосередкованої державної допомоги.

Таким чином, якщо Україна не вдасться до заходів для забезпечення ефективнішої конкуренції і з низьковитратними, і з високотехнологічними виробниками сталі, вона не зможе збільшити свою частку на європейському

ринку, а у середньостроковій перспективі може навіть програти частину своєї частки ринку Китаю, який виступає водночас і як низьковитратний, і як високотехнологічний виробник сталі.

Існують як внутрішні, так і зовнішні чинники, що стримують зростання обсягів українського експорту сільськогосподарської продукції. Внутрішні перешкоди охоплюють застарілі системи зберігання зерна, дороговартісну транспортну інфраструктуру, надмірно регульовані експортні процедури, що займають багато часу, недорозвинені ринкові інформаційні системи та поганий доступ виробників до інформації, а також низький рівень пропозиції високоякісних продуктів, зокрема зерна. Інший важливий внутрішній чинник – невідшкодування експортного ПДВ. Зовнішні чинники охоплюють мінливий доступ до зовнішніх ринків – і у вигляді непередбачуваних змін ставок мита, і у вигляді багатьох випадків, коли українські товари піддаються несподіваним ветеринарним і санітарним перевіркам відповідними службами різних країн.

Однією з передумов розвитку торгівлі між Україною та країнами ЄС є адаптація українського законодавства до законодавства ЄС, що передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність із європейськими стандартами.

Також потрібні заходи у здійсненні реформування системи економічного управління, яка на цей час корумпована. Нині корупція залишається найбільшою перепорою для торгівлі, інвестицій і сталого економічного зростання.

**Висновки.** Отже, підписання ФТА+ потребуватиме здійснення в Україні реформ. Досягти такого типу угоди набагато складніше, ніж угоди про просту вільну торгівлю. Це виявиться реалістичним кроком лише за однієї життєво необхідної умови: якщо український уряд, Верховна Рада, бізнес-лобі та громадянське суспільство зможуть разом знайти політичну волю для роботи в цьому напрямі.

Оцінка стану зовнішніх відносин України та Європейського Союзу показала, що Україна повинна, з одного боку, вдосконалити законодавство, а з іншого – товарну структуру імпорту та експорту, збільшити конкурентоспроможність українських товарів, зменшити їхню енергомісткість та залежність від світових цін. Саме тоді економічна парадигма України може істотно змінитися, а імідж країни поліпшиться внаслідок інтеграції у європейську та світову економіку.

## Література

1. **Україна – Європейський Союз: зовнішньоекономічна діяльність і перспективи співробітництва;** К., 2008.
2. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.lviv.ua/analytics/59.htm> // Шевчук В.О. Засоби стимулювання технологічного експорту/.
3. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.eu.prostir.ua/data? t=1&q=794> // Перспективи поглибленої вільної торгівлі між Європейським Союзом та Україною.

**Заярна Н.М., Мокий М.В. Проблемы и перспективы развития внешней торговли между Украиной и странами Еврейского Союза**

Рассмотрены возможные варианты сотрудничества Украины с ЕС, самые перспективные направления торговли, а также сформулированы проблемы развития отношений между Украиной и странами Еврейского Союза в условиях глобализации.

Установлено, что подписание FTA+ будет нуждаться в осуществлении в Украине реформ. Достичь такого типа соглашения намного сложнее, чем соглашения о простой свободной торговле. Это окажется реалистичным шагом лишь при одном жизненно необходимом условии: если украинское правительство, Верховная Рада, бизнес-лобби и гражданское общество смогут вместе найти политическую волю для работы в этом направлении.

**Ключевые слова:** интеграция, конкуренция, стандартизация, *acquis communautaire* (задел содружества), углублена свободная торговля (FTA+).

**Zayarna N.M., Mokiy M.V. Problems and possibilities of trade between Ukraine and EU countries**

In the article opened up the options of cooperation between Ukraine and the EU, the most promising areas of trade, and formulated the problem of relations between Ukraine and the European Union in the context of globalization. It is set that signing of Fta+ will need realization in Ukraine of reforms. To attain such as an agreement far more difficult than agreements are about simple free trade. It will appear a realistic step only at one vitally necessary condition: if the Ukrainian government, Verkhovna Rada, business-lobby and civil society, will be able together to find political will for work in this direction.

**Keywords:** integration, competition, standardization, *acquis communautaire*, free trade area (FTA +).

УДК 336.71

Аспір. М.Б. Колісник – Львівська КА

**СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРНА ПОБУДОВА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Визначено сутність банківської системи з погляду вітчизняних науковців, запропоновано авторське трактування терміна банківська система, відображено побудову української банківської системи за її організаційною структурою. Встановлено, що банківська система України є дворівневою, тобто вона подібна до банківських систем європейських країн. За основними параметрами вона наближається до німецької моделі побудови і розвитку банківської системи, оскільки у її структурі органічно поєднані універсальні та спеціалізовані банки на чолі із незалежним від інших державних інституцій національним банком України.

**Ключові слова:** банківська система, банк, банківський нагляд, моделі банківських систем, функції банківської системи, структура банківської системи, НБУ, комерційні банки.

**Вступ.** Окремі науковці порівнюють банківську систему держави із кровоносною системою людини, оскільки вона повинна забезпечувати обіг фінансових ресурсів в економіці. Банківська система створює гроші і впливає на їх пропозицію на ринку, бере участь у перерозподілі ресурсів. Отже, можемо говорити про безпосередню залежність між розвитком банківської системи та економіки країни загалом. Якщо банківська система стабільно розвивається, це позитивно впливає на економіку. Але негативні тенденції у її функціонуванні призводять до уповільнення темпів економічного розвитку. З огляду на ключову роль банківської системи в економічних процесах, вона підлягає всебічному вивченню з метою оптимізації її діяльності.

**Мета цього дослідження** полягає у з'ясуванні сутності банківської системи та її основних функцій, обґрунтуванні ефективної структурної побудови банківської системи та моделі її функціонування, враховуючи досвід економічно розвинених країн.